

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту
завідувач кафедри
д.е.н., проф. Козак Ю.Г.
“ ____ ” _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності міжнародна економіка
за темою:

«Стан та перспективи транскордонного співробітництва Молдови і України (на
прикладі єврорегіону «Нижній Дунай»)»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 3
спеціальності 6.030503 Міжнародна економіка
Готинян Анастасія Юріївна

Науковий керівник: д.е.н, професор кафедри МЕВ
Козак Юрій Георгійович

Одеса – 2019

АНОТАЦІЯ

Готинян Анастасія Юріївна, «Стан та перспективи транскордонного співробітництва Молдови і України (на прикладі єврорегіону «Нижній Дунай»)»

Випускна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.030503 «Міжнародна економіка», Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

Випускна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – стан та перспективи транскордонного співробітництва Молдови і України.

У роботі розглядаються теоретичні основи транскордонного співробітництва: визначено поняття транскордонне співробітництво і єврорегіон, досліджено і узагальнено фактори, що протидіють реалізації транскордонного співробітництва в межах єврорегіону, визначено методику дослідження транскордонного співробітництва.

Охарактеризовано єврорегіон «Нижній Дунай» як суб'єкт європейських інтеграційних процесів, проведено аналіз факторів, що детермінують сучасний стан єврорегіону «Нижній Дунай», проаналізовано ефективність економічного співробітництва в рамках єврорегіону «Нижній Дунай».

Запропоновано основні напрямки удосконалення міжрегіонального співробітництва між Одеським регіоном, Республікою Молдова та Румунією за рахунок дослідження проєктів щодо їх реалізації.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, форми транскордонного співробітництва, єврорегіон, економічний ефект та ефективність, оцінка ефективності міжрегіонального та транскордонного співробітництва, кластерні об'єднання.

ANNOTATION

Gotynian Anastasiia, "The state and prospects of cross-border cooperation between Moldova and Ukraine (for example, the Euroregion "Lower Danube")" on the receipt of educationally qualifying level of bachelor of speciality 6.030503 "International economy" the Odessa national economic university Odessa, 2019.

The final work consists of three sections. The object of the study is the state and prospects of cross-border cooperation between Moldova and Ukraine.

The article deals with the theoretical foundations of cross-border cooperation: the concept of cross-border cooperation and Euroregion is defined, the factors that counteract the implementation of cross-border cooperation within the Euroregion are investigated and generalized, and the method of study of cross-border cooperation is determined.

The Euroregion "Lower Danube" has been characterized as a subject of European integration processes, an analysis of factors that determine the current state of the Lower Danube Euroregion, analyzes the effectiveness of economic cooperation within the Euroregion "Lower Danube".

The main directions of improvement of interregional cooperation between the Odessa region, the Republic of Moldova and Romania are offered through research of projects on their implementation.

Key words: cross-border cooperation, forms of cross-border cooperation, Euroregion, economic effect and efficiency, assessment of the effectiveness of interregional and cross-border cooperation, cluster associations.

ЗМІСТ

Стор.
4

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА КРАЇН В РАМКАХ ЄВРОРЕГІОНУ.....

- 1.1. Поняття «транскордонне співробітництво» та «єврорегіон» 6
- 1.2. Чинники, що впливають на транскордонне співробітництво в межах єврорегіону 14
- 1.3. Методика дослідження транскордонного співробітництва в рамках єврорегіону «Нижній Дунай»..... 17

Висновки до розділу 1..... 24

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОРЕГІОНІ «НИЖНІЙ ДУНАЙ».....

- 2.1. Характеристика єврорегіону «Нижній Дунай» як суб'єкту європейських інтеграційних проектів..... 25
- 2.2. Аналіз факторів, що детермінують сучасний стан розвитку єврорегіону «Нижній Дунай»..... 30
- 2.3. Аналіз ефективності економічного співробітництва в рамках єврорегіону «Нижній Дунай»..... 39

Висновки до розділу 2..... 46

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СПІВРОБІТНИЦТВА У ЄВРОРЕГІОНІ «НИЖНІЙ ДУНАЙ».....

- 3.1. Оптимізація інституційного забезпечення транскордонного співробітництва в єврорегіоні «Нижній Дунай»..... 47
- 3.2. Підвищення ефективності єврорегіону «Нижній Дунай» за рахунок інвестиційно-інноваційної діяльності..... 52

Висновки до розділу 3..... 64

ВИСНОВКИ..... 67

Додатки..... 69

Список літературних джерел..... 76

ВСТУП

На сьогоднішній день, в умовах глобалізації, питання щодо транскордонного співробітництва (далі – ТКС) становляться більш актуальними. А саме через те, що ТКС являється ефективним чинником підвищення конкурентоспроможності регіонів нашої країни. Вигідне геополітичне становище України, наявність трудових ресурсів, ресурсний потенціал, та інші культурно-національні фактори дають змогу здійснювати прагматичну політику регіонального розвитку через дієвий механізм транскордонного співробітництва. Актуальність досліджуваної теми обумовлена тим, що ТКС набуває важливого значення для реалізації інтеграційної стратегії України, тому головним завданням сьогодні є вдосконалення транскордонних зв'язків з країнами.

Дослідженням механізму функціонування транскордонного співробітництва, етапів розвитку та принципів реалізації в країнах ЄС займались українські та зарубіжні вчені Т. Денісова, О. Каніщенко, Ю. Козак, В. Кравченко, Х. Макиндер, В. Рубцов, А. Старостіна, К. Тиганій.

Метою роботи є дослідження стану та перспектив розвитку транскордонного співробітництва України та Молдови в рамках єврорегіону «Нижній Дунай».

Відповідно до поставленої мети було виокремлено наступні **завдання**:

1. визначити поняття «транскордонне співробітництво» та «єврорегіон»;
2. дослідити чинники, що впливають на транскордонне співробітництво в рамках єврорегіону;
3. визначити характеристику єврорегіону «Нижній Дунай» як суб'єкту європейських інтеграційних процесів;
4. провести SWOT-аналіз факторів впливу єврорегіону «Нижній Дунай»;
5. запропонувати напрямки оптимізації інституційного забезпечення транскордонного співробітництва в єврорегіоні «Нижній Дунай»;

6. дослідити організаційні заходи щодо підвищення ефективності єврорегіону «Нижній Дунай» за рахунок інвестиційно-інноваційної складової.

Об'єкт дослідження – транскордонне співробітництво у загальнодержавній системі регіонального розвитку.

Предмет дослідження – аналіз сутності та пошук шляхів активізації транскордонного співробітництва та його організаційної форми – єврорегіону.

Методологічну основу випускної роботи складають теоретичні положення економічної науки, наукові праці вітчизняних та закордонних вчених. При написанні випускної роботи використано загальнонаукові та спеціальні методи: порівняльного, статистичного та економічного аналізу, графічні методи. Робота здійснена з використанням офісного пакету MS Office - Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. При написанні випускної роботи використовувалися закони України, міжнародні конвенції з питань транскордонного співробітництва та інші нормативно-правові документи, монографічна та спеціальна наукова література, Інтернет-джерела, статистична інформація Державної служби статистики України, Департаменту статистики Одеської області та Міністерства економіки.

Практичне значення результатів відображається в наданні рекомендацій щодо підвищення ефективності єврорегіону «Нижній Дунай» за рахунок інвестиційно-інноваційної складової.

За результатами виконання випускної роботи бакалавра **опубліковано** одну наукову статтю:

Готинян А.Ю., Козак Ю. Г. Теоретичні основи дослідження транскордонного співробітництва країн в рамках єврорегіону / Готинян А.Ю., Ю. Г. Козак // Матеріали студентської науково-практичної конференції «Минуле, Сучасне, Майбутнє», Випуск 9 (м. Одеса, 9 квітня 2019 р.) / Одеський національний економічний університет. – Одеса: ОНЕУ, 2019. – С. 232-239.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатку, списку використаних джерел.

ВИСНОВКИ

Дана дипломна робота є результатом науково-практичних досліджень в галузі транскордонного співробітництва в сучасних умовах, а саме стан та перспектива розвитку. Метою даної дипломної роботи є виявлення основних факторів, що детермінують сучасний стан єврорегіону «Нижній Дунай», проведення аналізу економічного ефекту єврорегіону, а також оптимізація інституційного забезпечення транскордонного співробітництва.

У теоретичному розділі дипломної роботи даються основні поняття транскордонного співробітництва, а також характеристика єврорегіону «Нижній Дунай» як суб'єкту європейських інтеграційних процесів. Під сутністю транскордонного співробітництва розуміють спільні дії, що спрямовані на покращення та підсилення відносин між територіальними общинами або властями, які знаходяться під юрисдикцією двох або кількох договірних сторін. Основною метою яких є: налагодження економічних, науково-технічних, культурних, соціальних та екологічних відносин.

Основні проблеми транскордонного співробітництва України з іноземними партнерами виникають з причини невизначеного статусу прикордонних регіонів, який повинен стати одним із напрямів реформи державності, а також вирівнювання соціально-економічного дисбалансу всіх регіонів держави. Негативним політичним наслідком слід виокремити: нецільове використання інвестицій та коштів Європейського Союзу, а також втрата культурних цінностей єврорегіонів.

Головною формою реалізації та розвитку транскордонного співробітництва є створення єврорегіонів. Найбільш точним визначенням було Студеннікова І., так як єврорегіон – це форма ТКС, що має спільний кордон між територіальними громадами та місцевими органами влади, які здійснюють вагомі заходи для вирішення спільних проблем.

На території України діють такі єврорегіони, як: Карпатський єврорегіон, Буг, Нижній Дунай, Дніпро, Верхній прут, Дністер, Слобожанщина.

В аналітико-дослідницькому розділі було проведено аналіз сучасних факторів, що проектує сучасний стан єврорегіону «Нижній Дунай». Розглянуто економічні

відносини між країнами-учасниками єврорегіону, а саме: Україна (Одеський регіон), Республіка Молдова, Румунія. А отже і стан економічного потенціалу кожного з них.

Проведено аналіз ефективності діяльності в рамках єврорегіону «Нижній Дунай». Виходячи з проведених аналізів, можна зробити наступні короткі висновки: Отже, найбільші обсяги експорту послуг Одеського регіону за 2017 рік займають транспортні послуги - 644392,3 тис.дол. США, потім йдуть ділові послуги – 53395,4 тис.дол. США, а також послуги, що пов'язані з подорожами - 20412,5 тис.дол. США. Слід відзначити, що значний обсяг імпорту транспортних послуг 2017 року у порівнянні з 2016 роком збільшилась на 57497,3 тис.дол. США, проте ділові послуги навпаки мають від'ємний результат (-9568,1 тис.дол. США).

В проектно-рекомендаційному розділі були розглянуті шляхи оптимізації інституційного забезпечення транскордонного співробітництва в рамках єврорегіону «Нижній Дунай», а також підвищення його ефективності за рахунок інвестиційно-інноваційної складової.

Проаналізувавши загальні шляхи підвищення ефективності єврорегіону «Нижній Дунай», було виділено основну проблему – недостатність фінансування. Функціонування єврорегіону «Нижній Дунай» відзначає, що спільними зусиллями можливе вирішення багатьох питань, так як кожній стороні було б не під силу через великі фінансові витрати.

Проте серед перспективних напрямків розвитку єврорегіону «Нижній Дунай» відзначимо інфраструктурні проекти, пов'язані зокрема з облаштуванням паромних переправ і удосконалень в портовій сфері, а також будівництво нових автомобільних шляхів сполучення і реконструкцію вже існуючих.

Реалізація проектів щодо покращення економічного та соціально-культурного потенціалу єврорегіону «Нижній Дунай» дасть можливість досягти більш високих результатів діяльності у цілому.

ДОДАТКИ

Основні чинники розвитку транскордонного співробітництва

Чинники	Сила впливу	Поширеність	Укоріненість	Походження	Видимість
Режим перетину	Висока для всіх учасників ТКС	Для подорожуючих наземним транспортом	Глибокі традиції, закладені ще в часи СРСР	Обмежена пропускна спроможність кордону	Очевидна для всіх учасників ТКС
Складність візових процедур	Висока при частих поїздках	Стосується всіх учасників ТКС	З'явилися після розширення ЄС у 2004 р.	Ефективність роботи консульських служб	Очевидна для всіх учасників ТКС
Громадська активність населення	Висока	Стосується майже всіх сфер ТКС	Перебуває на початковій стадії розвитку	Демократичні реформи і децентралізація влади	Видима лише для фахівців в сфері ТКС
Економічна політика	Вища середньої	Мало поширена на ТКС	Відсутність традиції	Пострадянська система	Латентний вплив
Режим перетину кордону	Висока для всіх учасників ТКС	Для подорожуючих наземним транспортом	Глибокі традиції, закладені ще в часи СРСР	Обмежена пропускна спроможність кордону	Очевидна для всіх учасників ТКС
Ефективність діяльності євро регіонів	Висока для всіх учасників ТКС	Поширена на учасників євро регіону	Почали формуватися в 90х роках ХХ ст.	Ініційовані на міждержавному рівні	Видима для обмеженого колу учасників ТКС
Компетентність представників влади	Вища середньої	Стосується всіх учасників ТКС	Перебуває на початковій стадії розвитку	Становлення ТКС як об'єкту управління	Видима для обмеженого колу учасників ТКС

Показники оцінки транскордонного ефекту

Група показників транскордонного ефекту		
Види:	Макрорівень: ефект прикордонних регіонів держави	
	Мезорівень: ефект прикордонного регіону	Мікрорівень: ефект конкретних проектів, програм, заходів
Економічний	Частка обсягу експорту та імпорту товарів та послуг, коефіцієнт покриття експорту імпортом, кількість підприємств, що здійснюють експорт товарів та послуг у прикордонному регіоні, кількість підприємств, що здійснюють імпорт у прикордонному регіоні, прямі іноземні інвестиції на 1 особу населення прикордонного регіону;	<ol style="list-style-type: none"> 1. Екологічні, економічні, соціальні, інноваційні результати проектів; 2. Облік організацій та підприємств, що беруть участь у реалізації проектів транскордонного співробітництва; 3. Обсяги використання фінансової грантової допомоги міжнародних організацій 4. Економічні показники: Рентабельність, чистий дисконтований дохід, обсяги зборів та платежів, які здійснюються при виконанні проекту.
Соціальний	Кількість зареєстрованих безробітних, зайнятих населення 15-65 років, доходи населення прикордонного регіону, забезпеченість населення житлом, середньомісячні заробітна плата працівників, кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності прикордонного регіону;	
Екологічний	Частка використання свіжої води у прикордонному регіоні, часта скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти прикордонного регіону, питома вага прикордонного регіону щодо викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, утворення відходів прикордонного регіону у розрахунку на одну особу;	
Інноваційний	Кількість виїздів наукових працівників у % за межі країни з метою викладацької роботи, кількість виїздів наукових працівників за межі країни з метою стажування, навчання, підвищення кваліфікації, частка фінансування наукових та науково-технічних робіт за рахунок коштів іноземних держав, обсяг реалізованої інноваційної продукції за межі України, кількість переданих нових технологій за межі України.	

Додаток В

Товарна структура зовнішньої торгівлі експорту товарів за 2016-2017 рр.

Показники	2016		2017		Абсолютна зміна	
	Експорт	Питома вага	Експорт	Питома вага	Експорт	Питома вага
Експорт усього	34188	100	98796,9	100	64608,9	100
Живі тварини; продукти тваринного походження	205,128	0,6	691,5783	0,7	486,4503	0,75
Продукти рослинного походження	16410,24	48	45150,1833	45,7	28739,94	44,48
Жири та олії тваринного або рослинного походження	7179,48	21	17388,2544	17,6	10208,77	15,8
Готові харчові продукти	2495,724	7,3	6125,4078	6,2	3629,684	5,61
Мінеральні продукти	34,188	0,1	98,7969	0,1	64,6089	0,1
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	4068,372	11,9	3556,6884	3,6	-511,684	-0,8
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	0,820512	0,4	493,9845	0,5	493,164	0,76
Шкури не оброблені, шкіра вичищена	0	0	0	0	0	0
Деревина і вироби з деревини	307,692	0,9	1086,7659	1,1	779,0739	1,2
Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	102,564	0,3	197,5938	0,2	95,0298	0,14
Текстильні матеріали та текстильні вироби	170,94	0,5	493,9845	0,5	323,0445	0,5
Взуття, головні убори, парасольки	170,94	0,5	493,9845	0,5	323,0445	0,5
Вироби з каменю,	34,188	0,1	197,5938	0,2	163,4058	0,25
Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	0	0	0	0	0	0
Недорогоцінні метали та вироби з них	1094,016	3,2	7508,6544	7,6	6414,548	9,9
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	1435,896	4,2	4544,6574	4,6	3108,761	48,45
Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі	102,564	0,3	10176,0807	10,3	3108,761	4,8
Прилади та апарати оптичні, фотографічні	136,752	0,4	296,3907	0,3	159,6387	0,25
Різні промислові товари	68,376	0,2	296,3907	0,3	228,0147	0,35

Продовження таблиці

Товари, придбані в портах	0	0	0	0	0	0
Різне	0	0	0	0	0	0
Твори мистецтва	0	0	0	0	0	0

Товарна структура зовнішньої торгівлі імпорту товарів за 2016-2017 рр.

Показники	2016		2017		Абсолютна зміна	
	Імпорт	Питома вага	Імпорт	Питома вага	Імпорт	Питома вага
Імпорт усього	14525,9	100	15563,7	100	1037,8	100
Живі тварини; продукти тваринного походження	174,3108	1,2	249,0192	1,6	74,7084	7,19
Продукти рослинного походження	1510,6936	10,4	1571,9337	10,1	61,2401	5,9
Жири та олії тваринного або рослинного походження	1336,3828	9,2	1354,0419	8,7	17,6591	1,7
Готові харчові продукти	755,3468	5,2	684,8028	4,4	-70,544	-6,8
Мінеральні продукти	1888,367	13	2318,9913	14,9	430,6243	41,49
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	755,3468	5,2	856,0035	5,5	100,6567	9,69
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	813,4504	5,6	778,185	5	-35,2654	-3,4
Шкури не оброблені, шкіра вичищена	43,5777	0,3	77,8185	0,5	34,2408	3,29
Деревина і вироби з деревини	101,6813	0,7	108,9459	0,7	7,2646	0,7
Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	159,7849	1,1	171,2007	1,1	11,4158	1,1
Текстильні матеріали та текстильні вироби	363,1475	2,5	715,9302	4,6	352,7827	33,99
Взуття, головні убори, парасольки	363,1475	2,5	202,3281	1,3	-160,819	-15,49
Вироби з каменю,	435,777	3	466,911	3	31,134	3
Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	0	0	0	0	0	0
Недорогоцінні метали та вироби з них	1365,4346	9,4	1182,8412	7,6	-182,593	-17,6
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	2498,4548	17,2	2879,2845	18,5	380,8297	36,7
Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі	871,554	6	918,2583	5,9	46,7043	4,5
Прилади та апарати оптичні, фотографічні	319,5698	2,2	280,1466	1,8	-39,4232	-3,7
Різні промислові товари	682,7173	4,7	653,6754	4,2	-29,0419	-2,79

Продовження таблиці

Твори мистецтва	0	0	0	0	0	0
Товари, придбані в портах	43,5777	0,3	15,5637	0,1	-28,014	-2,7
Різне	43,5777	0,3	77,8182	0,5	34,2408	3,2

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агентство транскордонного співробітництва «Єврорегіон «Нижній Дунай» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://euroregionagency.od.ua/about>
2. Альварес Б. Транскордонне співробітництво регіональних і місцевих властей / Б. Альварес, Д. Еулат. Курс гаагській академії міжнародного права. - Т. 243. - Б. м, 1996.
3. Аналітична записка «Щодо підвищення ефективності організаційно-економічного забезпечення єврорегіонального співробітництва України та ЄС» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1229/>.
4. Артьомов І. В. стаття «Транскордонне співробітництво як важливий чинник підвищення регіональної конкурентноспроможності». Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Історія», вип.2 (31), 2013р.
5. Бабанська О.В. стаття « Механізм функціонування транскордонного співробітництва в Європі: етапи формування та принципи реалізації». Випуск 7, частина 1, 2016р. серія: Міжнародні економ відносини та світове господарство. Стр. 9.
6. Балян А. В. Міжрегіональне транскордонного Співробітництво України та Угорщини в умовах Розширення Європейського Союзу (питання Методології, методів и практики): економ. наук: спец. 08.10.01 «Розміщення продуктивних сил и регіональна економіка» / Балян А. В. - Львів, 2006. - 29 с.
7. Берлін У. Транскордонне співробітництво між місцевими та регіональними органами влади / У. Берлін // Енциклопедія міжнародного публічного права. - Брюссель, 1980.
8. Божидарнік Т.В. //Вплив транскордонного ефекту на розвиток прикордонних територій в умовах глобалізації/ Божидарнік Т.В., Левчук В.Ю.

// Відділ зовнішньоекономічних досліджень ІСЕМВ НАН України. Наукова конференція, 24 жовтня 2013 року.-К.: ІСЕМВ НАН України, 2013.-88 с.

9. Буковецькій М. Прикордонне Співробітництво между країнами Центральної Європи / М. Буковецькій // Будівництво нової Європи: Прикордонне Співробітництво у Центральній Європі / за ред. В. Гудака. - Ужгород: Закарпаття, 2006. - С. 105-111.

10. Верхованцева К. С. Розвиток сучасного транскордонного співробітництва Росії і країн Європи: порівняльний характер: автореф. дис. канд. політ. наук: 23.00.04 / Верхованцева К. С. - М., 2009. - 25 с.

11. Власюк О. Завдання, проблеми та перспективи транскордонного співробітництва України / О. Власюк // Безпосереднє сусідство України з ЄС: закриті кордони чи нові імпульси до співпраці?: матеріали міжнар. «круглого столу» експертів (м. Ужгород, 7-9 листопада 2002 р.) / НІСД, Закарпат.філ.; Фонд Фрідріха Еберта, Регіон. бюро в Україні, Білорусі та Молдові; Фонд «Європ. Дім». – Ужгород: Видво В.Падяка, 2002. – С. 67-71.

12. Гакман С. Проблеми українсько-румунського прикордоння [Електронний ресурс] / С. Гакман // Матеріали міжнародної конференції «Західні кордони України: аналогії, проблеми, перспективи» (26 лютого 2005 р.). – Режим доступу: [http://www. ji- magazine.lviv.ua/conf-febr2005/vystupy.htm](http://www.ji-magazine.lviv.ua/conf-febr2005/vystupy.htm)

13. Гальчинський А.С., ГЕЄЦЬ В.М., Бабенко С.Г., Базиліук Я.Б. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки) «Шляхом європейської інтеграції» // Національний інститут стратегічних ДОСЛІДЖЕНЬ - К., 2004. - 416 с.

14. Геєць В. Кластери и мережіві структури в економіці // Економіст.- №10. - 2008. - С.10-11.

15. Герасимчук З.В. Транскордонне співробітництво регіонів: методика оцінки та шляхи активізації: Монографія/ З.В Герасимчук., Л.В. Корольчук. – Луцьк: Настир'я, 2009. – 184 с.;

16. Гоманюк М. Українсько-румунський кордон. Канал «Дунай – Чорне море» [Електронний ресурс] / М. Гоманюк // Матеріали міжнародної конференції «Західні кордони України: аналогії, проблеми, перспективи» (26 лютого 2005 р.). – Режим доступу: [http://www. ji– magazine.lviv.ua/conf–febr2005/vystupy.htm](http://www.ji-magazine.lviv.ua/conf-febr2005/vystupy.htm)
17. Декларація відносно регіоналізму в Європе/ Асамблея європейських регіонів. - Страсбург: Генеральний Секретаріат Непорушна Європа, 1996. - 10 с.
18. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
19. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року // Офіційний вісник України від від 09.09.2014, № 70, стор. 23, стаття 1966, код акту 73740/2014.
20. Єврорегіон "Нижній Дунай" [Електронний ресурс] // Агенство Транскордонного співробітництва "Єврорегіон "Нижній Дунай" – Режим доступу до ресурсу: <http://euroregionagency.od.ua/about>.
21. Європейська рамковий Конвенція про транскордонного Співробітництво между Територіальними громадами або властями / Рада Європи; Укр. правних. фундація. - 33 с.
22. Єрмакова О.А., Козак Ю.Г., Є 72 Зовнішньоекономічна діяльність регіону: навчальний посібник / О.А. Єрмакова, Ю.Г. Козак – Одеса, 2013. – 332 с.
23. Жук О. П. Європейські угруповання територіального співробітництва (ЄУТС) / О. П. Жук // Розвиток Нових форм транскордонного співробітництва: матеріали кругл. столу, 28 квіт. 2009 р. / Відп. ред. Н. А. Мікула. - Львів, ІРД НАН України, 2009. - 109 с.
24. Ігнатушіна М. І. Розвиток Нових форм транскордонного співробітництва [Електронний ресурс] / М. І. Ігнатушіна. - Режим доступу: [http://hozpravo.com.ua/ conferences / arhiv / uchastnik.php? ELEMENT_ID = 519 & ID = 531](http://hozpravo.com.ua/conferences/arhiv/uchastnik.php?ELEMENT_ID=519&ID=531).

25. Інтеграція України в Європейський Союз є важливою мотивацією підвищення конкурентоспроможності національної економіки [Електронний ресурс] / Прес-служба Міністра економіки України. – 2007. Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=1065.
26. Кифяк О. Основні засади формування рекреаційно-туристичного кластеру в межах євро регіону / О. Кифяк // Науковий вісник ЧТЕІКНТЕУ. В.ІУ. ч.2. - Ч., 2005. - С.185-193.
27. Краснейчук А.О. Активізація транскордонного співробітництва регіонів : дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / Л. В. Корольчук ; Національна академія наук України, Інститут регіональних досліджень. – Луцьк, 2008. – 203с.
28. Коцур В.В. Етнополітичний конфлікт у Придністров'ї у контексті українсько-молдовських міждержавних відносин / В.В. Коцур. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2013. – 272 с.
29. Кулешова Г. Аналіз ДОСЛІДЖЕНЬ проблем транскордонного співробітництва та ДІЯЛЬНОСТІ євро регіонів у Працюю українських науковців [Електронний ресурс] / Ганна Кулешова. - Режим доступу: <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/2667/2/Kuleshova.doc>.
30. Кузнєцова Н. М. Регіональний вимір розвитку туристичного та готельного бізнесу: [монографія] / Н. М. Кузнєцова, С. Г. Нездоймінов. – Одеса: Астропринт, 2010. – 256 с.
31. Максименко І. В. Українсько-румунські відносини у контексті розширення ЄС на Схід / І. В. Максименко // Стратегічні пріоритети. – 2008. – №3(8). – С. 225-232.
32. Максименко С. На шляху до Європи. Український досвід євро регіонів / С. Максименко, І. Студенніков. – Київ: Логос, 2009.
33. Мікула Н. А. Євро регіони: досвід та перспективи : [монографія] / Н. Мікула. – Львів: ІРД НАН України, 2003. – С. 13.
34. Мікула Н. А. Міжнародне та транскордонного Співробітництво: монографія / Н. А. Мікула. - Львів: ІРД НАН України, 2004. - 395 с.

35. Мікула Н. А. Посібник «Транскордонне співробітництво» / Н. А. Мікула, В. В. Толкованов. – Київ: Крамар, 2011. – 259 с. – с.27, с.155
36. Мікула Н.А. Пріоритети та механізми міжрегіональної та транскордонної співпраці для реалізації потенціалу розвитку, нагромадженого при підготовці та проведенні Євро-2012 : [аналітична записка] [Електронний ресурс] / Н. А. Мікула // Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.niss.gov.ua/articles/982/>
37. Мікула Н.А. Стратегія формування та підтримки розвитку транскордонних кластерів / Н.А.Мікула // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Кластери та конкурентоспроможність прикордонних регіонів: Збірник наукових праць. Вип.3 (71) / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; Редкол.: Відп. ред. Є.І.Бойко. - Львів, 2008. - С.129-141
38. Міщенко, А. (2015). Транспортний коридор як форма інтеграції України в Україну ЄС / Транспортний коридор як форма інтеграції України в ЄС // Економіка. с. 355-363.
39. Меркулов М.М. Науково-технологічний розвиток і управління інноваціями. Монографія.-Одеса.: Фенікс.-2008.-344 с.
40. Молдова та Україна створюють єврорегіон “Дністер” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.unian.net/ukr/news/news-303031.html](http://www.unian.net/ukr/news/news-303031.html).
41. Моніторинг відносин Україна – ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/06780/review-3.2007.pdf>
42. Морозова О. Г. Вплив транскордонного співробітництва на розвиток малого і середнього бізнесу/ О. Г. Морозова.-2017.-С. 4.
43. Офіційний веб-сайт Одеської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://oda.odessa.gov.ua/>

44. Офіційний веб-сайт євро регіону «Нижній Дунай» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ved.odessa.gov.ua>
45. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації [Електрон. ресурс] – Режим доступу: www.unwto.org
46. Перстньова Н. Транскордонне співробітництво, або український досвід євро регіонів [[інтернет-ресурс]]//Дзеркало тижня №28, 2000. Режим доступу:
http://dt.ua/POLITICS/transprikordonne_spivrobitnitstvo,_abo_ukrayinskiy_dosvid_evroregioniv-21313.html 3.
47. Покорний Т. Співпраця України з Європейським Союзом// Актуальні проблеми зовнішньої політики України. - Ч., 2008. - С.201-202.
48. Портер М. Міжнародна конкуренція / М. Портер; Пер. з англ. / Под ред. .. В.Д. Щетинника. - М. : Міжнародні відносини, 1993. - 896 с.
49. Послідовність. Ефективність. Відповідальність: Програма діяльності Кабінету Міністрів України від 12 березня 2004 р. // Уряд. кур'єр. – 2004. – № 60.
50. Постанова Кабінету міністрів України від 1.12.2010р. №1088 «Про затвердження державної програми розвитку ТКС на 2011-2015 роки ».
51. Проект «Розвиток транскордонного співробітництва в сфері комплексного управління водними ресурсами в Євро регіоні» Нижній Дунай »[Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу:
http://www.crs.org.ua/data/buklet_iwm_1.pdf
52. Регіональна політика та механізми її реалізації / За ред. М. І. Долішнього.– К.: Наук. думка, 2003.– 504 с.
53. Реутов В. Є. Транскордонне співробітництво регіонів України: теоретико-практичні аспекти розвитку / В. Є. Реутов // Ефективна економіка. – 2011. – № 12.
54. Рубель О. (2011). Економічні та інституційні основи регіонального розвитку Українського Дунайського регіону / Економіко-інституційні основи

регіонального розвитку Українського Придунав'я // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». Вип. 5 (2). с. 60-65.

55. Студенников І. (2000). Регіональна політика в європейських країнах: уроки для України / Регіональна політика в країнах Європи: Уроки для України. За ред. С. Максименка. Київ.

56. Студенников І. Транскордонне співробітництво як крок до визначення концепції регіональної політики // На шляху до Європи. Український досвід євро регіонів. / За ред. Максименко С. – К.: Логос. – С. 94-95.

57. Терещенко Т. В. Методичні підходи до оцінки результатів транскордонного співробітництва прикордонних регіонів України / Т. В. Терещенко // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2006. - № 6. - С. 406 – 409.

58. Чуракова О.В. Статистичні підходи до формування інноваційних маркетингових технологій в туризмі // Журнал Вісник РГТЕУ 2010 - №11 (48).

59. Закон України „Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні” // Урядовий кур’єр. -2003. -№32. -С. 1-4.

60. Шапка І. В. Єврорегіон «Нижній Дунай» як форма транскордонного співробітництва України [Електронний ресурс] / І. В. Шапка // Буковинська державна фінансова академія, Чернівці

61. Шимаєв В. (2016). Транспортні пріоритети Єврорегіону Нижній Дунай / Транспортные пріоритеты http://cfts.org.ua/blogs/transportnye_prioritety_evroregiona_nizhniy_dunay_108.

62. Цюпа І.З. Механізм трансформації економічних систем транскордонного співробітництва //Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки. – 2011.

63. Чусигіна І. М. Сьогодення та майбутнє «Європи регіонів» (проблеми європейського регіоналізму) // Світова економіка і міжнародні відносини. - №9. - 2005. - С.78-86.

64. Осипов В.М., Осипова Л.О., Єрмакова О.О., Концептуальне та економічне обґрунтування ефективності кластерного підходу до переробки вторинної сировини виноробства //проект «Розвиток українсько-молдавського транскордонного виробничо-науково-освітнього кластера з переробки вторинних продуктів виноробства», - 2018.